DOI: 10.65322/j.srd.03172026.34

UDK: 316.42:364:338.2(575.1)

YANGI O‘ZBEKISTONDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN IJTIMOIY SOHADAGI ISLOHOTLAR

Isxakov B.B., *dotsent,*
Ijtimoiy fanlar kafedrasi,
E-mail: behzodisxakov2782886@gmail.com,
Namangan davlat texnika universiteti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy sohadagi islohotlarning konseptual, huquqiy-institutsional va amaliy mazmuni ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda ijtimoiy davlat tamoyilining konstitutsiyaviy mustahkamlanishi, kambag‘allikni qisqartirish, bandlikni ta’minlash, ta’lim va sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, ehtiyojmand aholi qatlamlarini manzilli qo‘llab-quvvatlash, nogironligi bo‘lgan shaxslar huquqlarini ta’minlash hamda ijtimoiy xizmatlar tizimini yangilash masalalari o‘rganiladi. Shuningdek so‘nggi yillardagi islohotlarning asosiy xususiyati ijtimoiy yordamni passiv nafaqa berish amaliyotidan inson kapitalini rivojlantirish, ijtimoiy xizmatlarni mahalla darajasiga olib tushirish va ehtiyojni individual baholashga asoslangan faol ijtimoiy siyosat modeliga o‘tkazish kabilar yorotilgan.*

Аннотация: *В статье научно анализируются концептуальные, правовые, институциональные и практические аспекты социальных реформ, осуществляемых в Новом Узбекистане. Рассматриваются конституционное закрепление принципа социального государства, сокращение бедности, обеспечение занятости, модернизация системы образования и здравоохранения, адресная поддержка нуждающихся слоев населения, защита прав лиц с инвалидностью и обновление системы социальных услуг. По мнению автора, главная особенность современных реформ заключается в переходе от пассивной модели социальной помощи к активной социальной политике, основанной на развитии человеческого капитала, приближении социальных услуг к уровню махалли и индивидуальной оценке потребностей граждан.*

Abstract: *This article provides a scientific analysis of the conceptual, legal-institutional and practical dimensions of social reforms implemented in New Uzbekistan. It examines the constitutional consolidation of the social state principle, poverty reduction, employment policy, modernization of education and healthcare, targeted support for vulnerable groups, protection of the rights of persons with disabilities and transformation of social service delivery. The author argues that the main feature of recent reforms is the shift from passive social assistance to an active social policy model based on human capital development, community-level service provision and individual needs assessment.*

Kalit so‘zlar: *Yangi O‘zbekiston, ijtimoiy islohotlar, ijtimoiy davlat, inson qadri, ijtimoiy himoya, kambag‘allikni qisqartirish, bandlik, ta’lim, sog‘liqni saqlash, mahalla, inson kapitali.*

Ключевые слова: *Новый Узбекистан, социальные реформы, социальное государство, достоинство человека, социальная защита, сокращение бедности, занятость, образование, здравоохранение, махалля, человеческий капитал.*

Keywords: *New Uzbekistan, social reforms, social state, human dignity, social protection, poverty reduction, employment, education, healthcare, mahalla, human capital.*

Kirish. Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida ijtimoiy sohadagi islohotlar davlat siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Bu tabiiy jarayondir, chunki har qanday modernizatsiya modeli yakunda inson hayoti sifati, ta’limga kirish imkoniyati, sog‘liqni saqlash sifati, bandlik, uy-joy, ijtimoiy himoya va adolatli imkoniyatlar bilan o‘lchanadi. Ijtimoiy soha shunchaki xarajatlar majmui emas, balki davlatning legitimligi, jamiyatdagi ishonch,

DOI: 10.65322/j.srd.03172026.34

fuqarolarning o‘z kelajagiga munosabati va inson kapitali sifatini belgilaydigan strategik maydondir. Prezident Sh.M. Mirziyoyevning “Yangi O‘zbekiston strategiyasi” asarida taraqqiyotning markaziga inson, uning qadri, erkinligi va manfaatlarini qo‘yish g‘oyasi alohida konseptual asos sifatida ilgari surilgan [1].

Mavzuning dolzarbligi shundaki, so‘nggi yillarda O‘zbekistonda ijtimoiy siyosat mazmunan yangilandi: ehtiyojmand aholini aniqlash, manzilli yordam ko‘rsatish, mahalla darajasida ijtimoiy xizmatlarni tashkil etish, xotin-qizlar va yoshlar muammolarini tizimli hal etish, nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlarini kengaytirish, aholining bandligini ta’minlash va kambag‘allikni qisqartirish choralari amaliy siyosat darajasiga ko‘tarildi. Bu jarayonni faqat alohida dasturlar yig‘indisi sifatida emas, balki ijtimoiy davlat barpo etish yo‘lidagi bosqichma-bosqich institutsional transformatsiya sifatida baholash zarur.

Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida mamlakat “suveren, demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat” sifatida belgilandi. Bu norma ijtimoiy siyosatning huquqiy maqomini tubdan kuchaytirdi. Endilikda ijtimoiy himoya, ta’lim, tibbiyot, bandlik va aholining ijtimoiy huquqlarini ta’minlash davlatning ixtiyoriy xayriya faoliyati emas, balki konstitutsiyaviy majburiyati sifatida qaraladi. Shu jihatdan, Yangi O‘zbekistondagi ijtimoiy islohotlar inson qadri, adolat, teng imkoniyat va jamiyatdagi ijtimoiy birdamlik tushunchalari bilan uzviy bog‘liqdir [2].

Tadqiqotning maqsadi Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy sohadagi islohotlarning asosiy yo‘nalishlari, ularning huquqiy-institutsional asoslari va ijtimoiy natijadorlik mezonlarini ilmiy tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib, maqolada bir necha vazifa qo‘yiladi: ijtimoiy davlat tamoyilining mazmunini yoritish; 2022–2026-yillar Taraqqiyot strategiyasi va “O‘zbekiston – 2030” strategiyasida belgilangan ijtimoiy vazifalarni tahlil qilish; ijtimoiy himoya tizimining yangi institutlarini baholash; bandlik, ta’lim, sog‘liqni saqlash, xotin-qizlar, yoshlar va nogironligi bo‘lgan shaxslar bilan bog‘liq siyosatning o‘zaro aloqalarini aniqlash; xalqaro tajriba bilan qiyosiy umumlashtirish.

Prezident Sh.M. Mirziyoyevning “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi” asarida mamlakatni modernizatsiya qilishning ustuvor mezoni sifatida inson manfaatlari, adolatli boshqaruv va ijtimoiy barqarorlik masalalari keng yoritilgan. Mazkur yondashuv ijtimoiy sohadagi islohotlarni iqtisodiy o‘sishning oddiy qo‘shimchasi emas, balki taraqqiyotning mustaqil strategik omili sifatida ko‘rishga imkon beradi. Binobarin, iqtisodiy natijalar fuqarolarning real hayotida sezilmasa, ijtimoiy siyosat o‘z maqsadiga to‘liq erishgan hisoblanmaydi [3].

Usullar. Maqolada tizimli tahlil, qiyosiy-huquqiy yondashuv, institutsional tahlil, tarixiy-mantiqiy izchillik va kontent-tahlil usullaridan foydalanildi. Tizimli tahlil ijtimoiy sohani bir-biridan ajralgan tarmoqlar sifatida emas, balki ta’lim, sog‘liqni saqlash, bandlik, ijtimoiy himoya, mahalla, oila, xotin-qizlar va yoshlar siyosati o‘zaro bog‘langan murakkab mexanizm sifatida ko‘rishga yordam berdi. Qiyosiy-huquqiy yondashuv esa milliy normativ-huquqiy hujjatlar bilan xalqaro tashkilotlar tavsiyalarini o‘zaro solishtirish imkonini berdi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqotning asosiy manbalari sifatida Prezident Sh.M. Mirziyoyevning so‘nggi yillarda nashr etilgan asarlari, yangi tahrirdagi Konstitutsiya, 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi, “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi, ijtimoiy himoya, bandlik, nogironligi bo‘lgan shaxslar huquqlari va manzilli yordamga oid hujjatlar tahlil qilindi. Xususan, Taraqqiyot strategiyasida fuqarolarning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, kambag‘allikni qisqartirish, yangi ish o‘rinlari, kafolatli daromad manbalari, malakali tibbiy va ta’lim xizmatlari bilan ta’minlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan [4].

Xalqaro manbalar sifatida Jahon banki, UNICEF, UNDP va Osiyo taraqqiyot bankining 2022–2024-yillarda e’lon qilingan hisobot va strategik materiallaridan foydalanildi. Bu manbalar O‘zbekistondagi ijtimoiy islohotlarni inson kapitali, bolalar va o‘smirlar farovonligi, ijtimoiy

DOI: 10.65322/j.srd.03172026.34

himoya tizimi, teng imkoniyatlar va inklyuziv rivojlanish mezonlari asosida baholash imkonini beradi.

Yangi O‘zbekistonda ijtimoiy soha islohotlarining birinchi yirik natijasi ijtimoiy davlat tamoyilining amaliy siyosatga aylanishida namoyon bo‘ladi. Ilgari ijtimoiy yordam ko‘pincha umumiy kompensatsion mexanizm sifatida qaralgan bo‘lsa, so‘nggi yillarda u ehtiyojni baholash, manzilli yordam, ijtimoiy xizmat va inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan faol siyosat modeliga yaqinlashmoqda. Bu o‘zgarish ijtimoiy himoyani faqat nafaqa yoki moddiy yordam bilan cheklamaydi; aksincha, fuqaroni qashshoqlikdan chiqarish, band qilish, kasbga o‘qitish, sog‘lomlashtirish va ijtimoiy hayotga qaytarish kabi ko‘p bosqichli yondashuvni talab qiladi.

Ijtimoiy islohotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri kambag‘allikni qisqartirish va ehtiyojmand oilalarni manzilli qo‘llab-quvvatlashdir. Bu borada “Temir daftar”, “Ayollar daftari”, “Yoshlar daftari”, “Saxovat va ko‘mak” jamg‘armalari hamda “Ijtimoiy himoya yagona reyestri” kabi mexanizmlar joriy etildi. Mazkur mexanizmlar ideal emas, ular doimiy takomillashtirishni talab qiladi. Biroq ularning muhim jihati shundaki, ijtimoiy yordam umumiy bayonot darajasidan aniq shaxs, aniq oila va aniq mahallaga tushirildi.

2023-yilda Prezident huzurida Ijtimoiy himoya milliy agentligining tashkil etilishi ijtimoiy himoya tizimida muhim institutsional burilish bo‘ldi. PF-82-son Farmonda Ijtimoiy himoya milliy agentligi faoliyatini tashkil etish, ijtimoiy xizmatlar va yordam ko‘rsatish tizimini rivojlantirish bo‘yicha 2023–2025-yillarga mo‘ljallangan chora-tadbirlar dasturi belgilandi. Bu tizimning ahamiyati shundaki, ijtimoiy himoya ilgari turli idoralar o‘rtasida tarqoq bo‘lgan funksiyalarni yagona muvofiqlashtirish, monitoring va xizmat ko‘rsatish mantig‘iga olib kelmoqda [5].

PQ-319-son qaror asosida aholiga ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko‘rsatish tizimini yanada takomillashtirish, “Inson” ijtimoiy xizmatlar markazlari faoliyatini yo‘lga qo‘yish, individual ijtimoiy xizmatlar rejasini ishlab chiqish va ehtiyojni baholash kabi yangi mexanizmlar belgilandi. Bu yondashuv ijtimoiy siyosatda ikki muhim natijani keltirib chiqaradi: birinchidan, yordam oluvchi shaxs passiv nafaqa oluvchi sifatida emas, balki murakkab ehtiyojlarga ega inson sifatida baholanadi; ikkinchidan, yordam ko‘rsatish jarayoni hujjat to‘ldirishdan real xizmatgacha bo‘lgan zanjirga aylanadi [6].

Bandlik siyosati ijtimoiy islohotlarning markaziy yo‘nalishlaridan biridir. Chunki kambag‘allikni kamaytirishning eng barqaror yo‘li doimiy daromad manbaini yaratishdir. “Aholi bandligi to‘g‘risida”gi Qonunning qabul qilinishi mehnat bozori, ishga joylashtirish, ishsizlikdan himoya qilish va aholini kasbga tayyorlash munosabatlarini tartibga soluvchi huquqiy asosni kuchaytirdi. Bugungi sharoitda bandlik siyosati faqat ish o‘rinlari yaratish emas, balki kasbiy qayta tayyorlash, ayollar va yoshlar bandligini qo‘llab-quvvatlash, norasmiy bandlikni qisqartirish va mehnat bozorida raqobatbardosh ko‘nikmalarni shakllantirishni ham o‘z ichiga oladi [7].

Xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirish va ularni qo‘llab-quvvatlash Yangi O‘zbekiston ijtimoiy siyosatining alohida yo‘nalishidir. “Ayollar daftari” tizimi orqali ijtimoiy ahvoli og‘ir, ishsiz va ijtimoiy faol bo‘lmagan xotin-qizlar bilan ishlash, ularga ijtimoiy-huquqiy, psixologik, tibbiy va moddiy yordam ko‘rsatish tartiblari belgilandi. Bu mexanizmning asosiy ijtimoiy vazifasi ayolni faqat yordam oluvchi subyekt sifatida emas, balki oilaviy barqarorlik, farzand tarbiyasi, mahalla muhitining sog‘lomligi va iqtisodiy faollikning muhim ishtirokchisi sifatida qo‘llab-quvvatlashdir [8].

Yoshlar siyosati ham ijtimoiy islohotlarning bevosita tarkibiy qismidir. “Yoshlar daftari” tizimi orqali yoshlar muammolarini o‘rganish, ularni ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, ta’lim, kasb-hunar, madaniyat, sport va axborot texnologiyalari sohalariga jalb etish choralari belgilandi. Yoshlar bilan ishlashda maqsad faqat muammoni ro‘yxatga olish emas, balki yosh insonning ijtimoiy harakatchanligini kuchaytirish, unga kasbiy yo‘l, maqsad va ijtimoiy tayanch berishdir [9].

Nogironligi bo‘lgan shaxslar huquqlarini ta’minlash ham ijtimoiy davlatning muhim mezoni hisoblanadi. 2020-yilda qabul qilingan “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlari

DOI: 10.65322/j.srd.03172026.34

to‘g‘risida”gi Qonun ushbu toifadagi fuqarolarning huquqlarini ta’minlash sohasidagi munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan. Mazkur yo‘nalishda ijtimoiy siyosatning vazifasi nafaqat nafaqa berish, balki to‘siqsiz muhit, inklyuziv ta’lim, bandlik, reabilitatsiya, madaniy hayotga kirish va jamiyatda teng ishtirok imkoniyatlarini yaratishdir [10].

Sog‘liqni saqlash sohasidagi islohotlar ijtimoiy barqarorlikning asosiy shartlaridan biridir. Pandemiya tajribasi shuni ko‘rsatdiki, tibbiy tizimning bardoshliligi faqat shifoxonalar soni bilan emas, balki birlamchi tibbiy xizmat sifati, profilaktika, sanitariya madaniyati, tibbiy kadrlar tayyorlash, raqamli tibbiyot va dori-darmon ta’minotining shaffofligi bilan belgilanadi. Shu bois Yangi O‘zbekiston ijtimoiy siyosatida tibbiyot tizimini modernizatsiya qilish, aholiga yaqin tibbiy xizmat ko‘rsatish va kasallikni davolashdan ko‘ra uning oldini olishga e’tibor kuchaymoqda.

Tahlil va natijalar. Ta’lim sohasidagi islohotlar esa ijtimoiy siyosatning uzoq muddatli natijadorligini belgilaydi. Maktabgacha ta’lim qamrovi, maktab ta’limi sifati, oliy ta’limga kirish imkoniyati, kasb-hunar ta’limi va zamonaviy ko‘nikmalarni shakllantirish bevosita inson kapitali bilan bog‘liq. Agar ijtimoiy himoya bugungi ehtiyojni yumshatsa, ta’lim kelajakdagi ehtiyojmandlik xavfini kamaytiradi.

Prezident Sh.M. Mirziyoyevning “Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlari uchun” asarida davlat siyosatining bosh mezoni sifatida inson manfaatlari, huquq va erkinliklarini ta’minlash g‘oyasi alohida o‘rin tutadi. Bu yondashuv ijtimoiy islohotlarning ma’naviy-siyosiy asosini belgilaydi. Chunki inson qadri deganda faqat moddiy yordam emas, balki fuqaroga munosib yashash, fikr bildirish, ta’lim olish, davolanish, mehnat qilish va o‘z salohiyatini ro‘yobga chiqarish imkoniyatlarini yaratish tushuniladi [11].

Yangi O‘zbekistondagi ijtimoiy islohotlarni baholashda ularning kuchli tomonlari bilan birga mavjud muammolarni ham ko‘rish zarur. Kuchli tomon shundaki, ijtimoiy sohada inson qadriga asoslangan siyosiy paradigma shakllandi, normativ-huquqiy baza yangilandi, yangi institutlar tashkil etildi va ijtimoiy xizmatlar mahalla darajasiga yaqinlashtirildi. Biroq amaliyotda kadrlar salohiyati, mahalliy darajadagi muvofiqlashtirish, ma’lumotlar bazalarining integratsiyasi, ijtimoiy xodimlar kasbiy tayyorgarligi va yordamning natijadorligini o‘lchash kabi masalalar hali ham tizimli e’tibor talab qiladi.

Jahon bankining O‘zbekiston bo‘yicha ikkinchi tizimli mamlakat diagnostikasi mamlakat taraqqiyoti uchun xususiy sektor, inson kapitali, inklyuziv o‘sish va yashil iqtisodiyotga o‘tish masalalarini muhim omillar sifatida belgilaydi. Bu xulosa O‘zbekiston ijtimoiy siyosati uchun ham ahamiyatlidir. Chunki ijtimoiy himoya iqtisodiy transformatsiyadan ajralgan holda samarali bo‘la olmaydi: iqtisodiy o‘sish ish o‘rinlariga, ish o‘rinlari daromadga, daromad esa ijtimoiy barqarorlikka aylanishi kerak.

UNICEFning O‘zbekistondagi bolalar va o‘smirlar holatiga oid tahlillari ta’lim va sog‘liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlari kengayganini, biroq bolalar va o‘smirlar farovonligini oshirishda ayrim yo‘nalishlar bo‘yicha natijalarni jadallashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Bolalar va yoshlar bilan bog‘liq ijtimoiy siyosatda faqat qamrov ko‘rsatkichi yetarli emas, xizmat sifati, psixologik muhit, oilaviy qo‘llab-quvvatlash va kelajak ko‘nikmalari ham muhimdir.

UNDPning 2023/2024-yilgi Inson taraqqiyoti hisobotida global miqyosda notekis rivojlanish, tengsizlik va ijtimoiy ishonch inqirozi kabi muammolar kuchayayotgani qayd etiladi. Mazkur xalqaro kontekst O‘zbekiston uchun ham muhim saboq beradi: ijtimoiy siyosatning asosiy vazifasi nafaqat moddiy yordam, balki jamiyatda ishonch, hamkorlik va adolat hissini kuchaytirishdir. Fuqaroda “davlat meni ko‘radi, eshitadi va qo‘llab-quvvatlaydi” degan ishonch paydo bo‘lmasa, ijtimoiy siyosatning ma’naviy samarasi cheklangan bo‘ladi [12].

Osiyo taraqqiyot bankining 2024–2028-yillarga mo‘ljallangan O‘zbekiston bilan hamkorlik strategiyasida mamlakatdagi islohotlarni qo‘llab-quvvatlash, inklyuziv va yashil iqtisodiyotga o‘tish, shuningdek, zaif guruhlar uchun ijtimoiy himoya tizimini kuchaytirish masalalari ta’kidlanadi. Bu jihat milliy islohotlarning xalqaro taraqqiyot kun tartibi bilan

DOI: 10.65322/j.srd.03172026.34

uyg‘unligini ko‘rsatadi. Ammo xalqaro tajribani mexanik ko‘chirish emas, balki mahalla, oila, hududiy tafovutlar va milliy boshqaruv an’analarini hisobga olgan holda moslashtirish lozim [13].

Ijtimoiy islohotlarning eng murakkab savoli ularning natijadorlik mezonini aniqlashdir. Mablag‘ ajratilishi, hujjat qabul qilinishi yoki markazlar ochilishi muhim, lekin bu yakuniy natija emas. Yakuniy natija ehtiyojmand oilaning kambag‘allikdan chiqishi, nogironligi bo‘lgan shaxsning ishga joylashishi, yoshning kasb egallashi, ayolning iqtisodiy faollashuvi, bolaning sifatli ta’lim olishi, bemorning o‘z vaqtida davolanishi va mahallada ijtimoiy muhitning sog‘lomlashishi bilan o‘lchanishi kerak.

Bugungi ijtimoiy islohotlarda raqamlashtirish alohida ahamiyatga ega. “Ijtimoiy himoya yagona reyestri”, elektron arizalar, ma’lumotlar bazalari, mahalla bilan idoralar o‘rtasidagi axborot almashinuvi yordamni adolatli taqsimlashga xizmat qilishi mumkin. Shu bilan birga, raqamlashtirish inson omilini butunlay almashtirmaydi. Ijtimoiy xodimning professional suhbat olib borishi, oilaning real holatini ko‘rishi, yashirin ehtiyojlarni aniqlashi va ishonchli muloqot o‘rnatishi ijtimoiy xizmat sifatining asosiy shartlaridan biri bo‘lib qoladi.

Ijtimoiy sohadagi islohotlarning barqarorligi moliyaviy imkoniyatlar, kadrlar tayyorlash, mahalliy hokimiyatlar mas’uliyati va jamoatchilik nazorati bilan bog‘liq. Agar yordam mexanizmlari aniq natijaga emas, faqat ro‘yxat va hisobotga ishlasa, ijtimoiy siyosatning sifati pasayadi. Shuning uchun ijtimoiy islohotlarda “hisobot uchun yordam” emas, “inson hayotidagi o‘zgarish uchun yordam” prinsipini asosiy mezon sifatida qo‘yish zarur deb hisoblanadi.

Muhokamalar. Yana bir muhim masala – ijtimoiy yordam va shaxsiy mas’uliyat o‘rtasidagi muvozanatdir. Ijtimoiy davlat fuqaroni yolg‘iz tashlab qo‘ymaydi, biroq uni butunlay passiv yordam oluvchiga ham aylantirmasligi kerak. Zamonaviy ijtimoiy siyosat ehtiyojmand fuqaroning salohiyatini tiklashga, bandligini ta’minlashga, kasbga o‘qitishga va ijtimoiy hayotga qaytarishga intiladi. Shu jihatdan, Yangi O‘zbekistondagi islohotlar nafaqa beruvchi davlatdan imkoniyat yaratadigan davlat sari siljish jarayoni sifatida talqin qilinishi mumkin.

Ijtimoiy islohotlarning ma’naviy tomoni ham bor. Inson qadri haqida gap ketganda, faqat xizmatlar sifati emas, balki davlat organlarining fuqaroga munosabati, xodimlarning madaniyati, muammoga befarq bo‘lmaslik, kamsitmaslik va hurmat bilan muloqot qilish tamoyillari ham nazarda tutiladi. Agar fuqaro yordam olish jarayonida o‘zini kamsitilgan yoki sarson qilingan his qilsa, ijtimoiy siyosatning huquqiy shakli bo‘lsa-da, uning insoniy mazmuni zaiflashadi.

Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy sohadagi islohotlar mamlakat taraqqiyotining mazmunini inson qadri, ijtimoiy adolat va teng imkoniyatlar bilan bog‘lashga qaratilgan kompleks jarayondir. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, so‘nggi yillarda ijtimoiy siyosatning huquqiy asoslari kuchaytirildi, ijtimoiy davlat tamoyili konstitutsiyaviy darajada mustahkamlandi, aholiga manzilli yordam ko‘rsatish, bandlikni oshirish, xotin-qizlar va yoshlarni qo‘llab-quvvatlash, nogironligi bo‘lgan shaxslar huquqlarini ta’minlash va ijtimoiy xizmatlar tizimini yangilash borasida muhim institutsional qadamlar tashlandi.

Yangi O‘zbekiston ijtimoiy islohotlarining asosiy xususiyati uch yo‘nalishda namoyon bo‘ladi. Birinchisi – ijtimoiy yordamning manzilliligi va ehtiyojga moslashuvi. Ikkinchisi – ijtimoiy himoyaning mahalla darajasiga yaqinlashuvi va “Inson” markazlari orqali xizmat ko‘rsatish tizimining shakllanishi. Uchinchisi – passiv yordamdan faol ijtimoiy siyosatga, ya’ni bandlik, ta’lim, kasbga o‘qitish, reabilitatsiya va ijtimoiy moslashtirishga o‘tishdir.

Xulosa. Xulosa sifatida aytish mumkinki, Yangi O‘zbekistonda ijtimoiy sohadagi islohotlar faqat yordam ko‘rsatish siyosati emas, balki jamiyatning kelajak modelini shakllantirish jarayonidir. Bu modelda davlat fuqaroni ko‘radi, ehtiyojini aniqlaydi, imkoniyat yaratadi va uni ijtimoiy hayotga faol qo‘shishga intiladi. Shu jihatdan ijtimoiy islohotlar Yangi O‘zbekistonning insonparvar, adolatli va barqaror taraqqiyot strategiyasining asosiy tayanchlaridan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

DOI: 10.65322/j.srd.03172026.34

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2021. – 464 b.

2. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. 2023-yil 30-aprel. 1-modda. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.

3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To‘ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2022. – 416 b.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni. 2022-yil 28-yanvar.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Aholiga sifatli ijtimoiy xizmat va yordam ko‘rsatish hamda uning samarali nazorat tizimini yo‘lga qo‘yish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-82-son Farmoni. 2023-yil 1-iyun.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Aholiga ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko‘rsatish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-319-son Qarori. 2023-yil 28-sentabr.

7. O‘zbekiston Respublikasining “Aholi bandligi to‘g‘risida”gi O‘RQ-642-son Qonuni. 2020-yil 20-oktabr.

8. Vazirlar Mahkamasining “Xotin-qizlar muammolarini o‘rganish va hal etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 145-son Qarori. 2022-yil 31-mart.

9. Vazirlar Mahkamasining “Yoshlar muammolarini o‘rganish va hal etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 312-son Qarori. 2022-yil 7-iyun.

10. O‘zbekiston Respublikasining “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlari to‘g‘risida”gi O‘RQ-641-son Qonuni. 2020-yil 15-oktabr. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.

11. Mirziyoyev Sh.M. Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlari uchun. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2022. – 392 b.

12. UNDP. Human Development Report 2023/2024: Breaking the Gridlock. Reimagining Cooperation in a Polarized World. – New York: United Nations Development Programme, 2024.

13. Asian Development Bank. Uzbekistan: Country Partnership Strategy, 2024–2028. – Manila: Asian Development Bank, 2024.